

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, *Μετὰ τὰ φυσικά*, Α2, 982b12-28

A1.

α.

1-Σ: Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν

2-Σ: διὰ τὸ εἰδέναί τι ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν.

3-Σ: πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων ... ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι.

β. Ο Αριστοτέλης αναφέρει ότι επιζητούμε τη φιλοσοφία ως τη μόνη ελεύθερη επιστήμη κατά τρόπο αναλογικό (*ὥσπερ* ...) με την έννοια του ελεύθερου ανθρώπου, καθώς ελεύθερος είναι εκείνος ο άνθρωπος που υπάρχει για τον εαυτό του και όχι για κάποιον άλλο. Όπως ο ελεύθερος άνθρωπος υπάρχει για τον εαυτό του, έτσι και φιλοσοφία υπάρχει για τον εαυτό της.

B1. Ο Αριστοτέλης θέλει να αποδείξει ότι μονάχα η φιλοσοφία υπάρχει χάριν του εαυτού της, δεν υφίσταται δηλαδή για λόγους χρηστικούς και εξυπηρέτησης αναγκών. Ξεκινώντας την επιχειρηματολογία του ο Αριστοτέλης, ισχυρίζεται πως αφετηρία του *φιλοσοφεῖν* είναι το *θαυμάζειν*: αρχικά για τα παράξενα και παράδοξα της καθημερινής ζωής που είχαν άμεσα μπροστά τους οι άνθρωποι (*τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων*) όπως για παράδειγμα καθημερινά φαινόμενα στατικού ηλεκτρισμού και μαγνητισμού, το ουράνιο τόξο, τις βροντές, τις αστραπές κλπ, και στη συνέχεια προοδευτικά και για τα πιο σπουδαία και σημαντικά φυσικά-κοσμολογικά φαινόμενα, όπως για παράδειγμα (*οἷον* ...) τα σεληνιακά, ηλιακά, αστρικά, αλλά και την ίδια τη γένεση του σύμπαντος με μία κλιμάκωση από τα πιο κοντινά στον άνθρωπο και τις δυνατότητες της γνώσης του στα πιο μακρινά και δυσερμήνευτα. Η φιλοσοφική δραστηριότητα, επομένως, επιδρά στον άνθρωπο κατά τρόπο ολιστικό και όχι μόνο διανοητικά αλλά και συναισθηματικά, αφού η απαρχή της κατεξοχὴν ἔλλογης δραστηριότητας του ανθρώπου βρίσκεται σε ένα συναίσθημα, ένα *πάθος*, όπως είναι το *θαυμάζειν*.

Στη συνέχεια, ο Αριστοτέλης διατυπώνει τον ισχυρισμό ότι η απορία και ο θαυμασμός υποδηλώνουν τη συνειδητοποίηση εκ μέρους των ανθρώπων της άγνοιάς τους και κατ'επέκταση (διατηρώντας μία επιφύλαξη *εἴπερ* ...) την επιθυμία τους να την υπερβούν χάριν της ίδιας της γνώσης και όχι κάποιας χρησιμότητας.

Ακολούθως, με μία σύντομη ιστορική διαπίστωση (*Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός*) τεκμηριώνει τον προηγούμενο ισχυρισμό: μόνο όταν οι άνθρωποι ικανοποίησαν όλες τις βασικές βιοτικές ανάγκες τους, μόνο τότε στράφηκαν οι άνθρωποι σε αυτού του είδους την

πνευματική αναζήτηση. Η φιλοσοφική δραστηριότητα υπερβαίνει τις πιεστικές ανάγκες της καθημερινής ζωής, καθώς αναπόφευκτα προϋποθέτει χρόνο ελευθερίας κι άνεση ζωής.

Ο Αριστοτέλης συμπεραίνει (*Δῆλον οὖν..*) εμβαθύνοντας ότι δεν επιδιώκουμε αυτήν τη γνώση για να καλύψει με τη σειρά της κάποια ανάγκη, αλλά την επιζητούμε ως τη μόνη ελεύθερη επιστήμη κατά τρόπο αναλογικό (*ὥσπερ ...*) με την έννοια του ελεύθερου ανθρώπου. [303 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λούντβιχ Βίτγκενσταϊν, Αφορισμοί και εξομολογήσεις

Στα δυο κείμενα, αν και απέχουν χρονικά μεταξύ τους, εντοπίζονται παράλληλες τοποθετήσεις ως προς την αφετηρία και τις επιδιώξεις της φιλοσοφικής δραστηριότητας. Ο Αριστοτέλης ισχυρίζεται πως αφετηρία του *φιλοσοφείν* είναι το *θαυμάζειν* με τη σημασία τόσο της πρωτογενούς έκπληξης (ευχάριστης ή δυσάρεστης) όσο και της περιέργειας. Η επιθυμία της γνώσης κατ'αυτόν είναι έμφυτη στον άνθρωπο. Η απορία και ο θαυμασμός υποδηλώνουν τη συνειδητοποίηση εκ μέρους των ανθρώπων της άγνοιάς τους, και κατ' επέκταση την επιθυμία τους να την υπερβούν. Άλλωστε, ο Αριστοτέλης συνδέει άμεσα τη φιλοσοφική δραστηριότητα με την αναζήτηση της αλήθειας. Ομοίως και ο Βίτγκενσταϊν θεωρεί ότι αφετηρία της φιλοσοφικής δραστηριότητας είναι η διανοητική δυσφορία, η έκφραση απορίας του *τι* και του *γιατί* που εγγενώς υπάρχει στον άνθρωπο (*Ξεκινάμε με μια διανοητική δυσφορία ...«Γιατί;»... Τα φιλοσοφικά προβλήματα έχουν τη μορφή: «Τα 'χω χαμένα*). Παράλληλα, ο Βίτγκενσταϊν διαπιστώνει ότι οι άνθρωποι αναζητούν τη γνώση, ενώ δεν γνωρίζουν τι ακριβώς ρωτούν (*οι φιλόσοφοι ρωτούν... αυτό που ρωτούν*). Επομένως, διαφαίνεται ότι και γι' αυτόν η στόχευση του φιλοσοφικού στοχασμού είναι προσανατολισμένη στην κατάκτηση της γνώσης και στην αναζήτηση των δυνατοτήτων της ανθρώπινης σκέψης χωρίς να υπηρετεί κατ' ανάγκην χρησιμοθηρική στόχευση. [188 λέξεις]

B3.1-α, 2-β, 3-β, 4-α, 5-α

B4. απαρχή, έναρξη, αρχηγός – προσελήνωση, πανσέληνος, σεληνόφως – ηλιοφάνεια, αντηλιά, ηλιοστάσιο – διαφυγή, προσφυγή, καταφύγιο – χρησιμοποίηση, αχρηστία, κατάχρηση